

Sammanfattning

En kyrkogårdsarbetare, som haft i uppdrag att köpa ett fordon för arbetsgivarens räkning, har avskedats med anledning av hur han agerat i samband med utförandet av detta uppdrag. Fråga om det har förelagat laga grund för avskedandet.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2012-11-28
StockholmDom nr 79/12
Mål nr A 1/12**KÄRANDE**

Svenska Kommunalarbetareförbundet, Box 19039, 104 32 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Ellinor Gudmundsson, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

1. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (för ej talan)
2. Västanfors-Västervåla församling, 252004-0524, Box 2012,
737 02 Fagersta
Ombud: jur. kand. Bengt-Arthur Brewitz, BUKAB AB, Stationsgatan 1,
172 68 Sundbyberg

SAKEN

ogiltigförklaring av avskedande m.m.

Bakgrund och yrkanden

Mellan parterna gäller kollektivavtal. L-A.F. är medlem i Svenska Kommunalarbetareförbundet (förbundet).

L-A.F. anställdes som kyrkogårdsarbetare i Västanfors-Västervåla församling (församlingen) år 1985. I mitten av augusti 2011 fick han i uppdrag att köpa ett fordon för församlingens räkning. Den 19 oktober 2011 avskedades han. Tvist har uppstått mellan parterna med anledning av avskedandet. Parterna har tvisteförhandlat utan att kunna enas.

Förbundet har väckt talan mot Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och församlingen och yrkat i första hand att Arbetsdomstolen ska

- a) förklara avskedandet av L-A.F. ogiltigt,
- b) förplikta församlingen att till L-A.F. betala lön med 9 724 kr avseende tiden den 19–31 oktober 2011, med 22 750 kr per månad avseende tiden den 1 november 2011–30 september 2012 och med 6 732 kr avseende tiden den 1–9 oktober 2012, samt
- c) förplikta församlingen att till L-A.F. utge allmänt skadestånd med 150 000 kr.

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att det inte har funnits skäl att avskeda L-A.F., men väl saklig grund för uppsägning, har förbundet yrkat i andra hand att Arbetsdomstolen ska förplikta församlingen att till L-A.F. betala

- a) ekonomiskt skadestånd motsvarande sex månaders uppsägningslön med 9 724 kr för oktober 2011, 22 750 kr för var och en av månaderna november 2011–mars 2012 samt 13 026 kr för april 2012, och
- b) allmänt skadestånd med 80 000 kr.

Förbundet har yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på de allmänna skadestånden från dagen för delgivning av stämning den 9 januari 2012 och på övriga yrkade belopp från den 25:e i respektive månad, allt till dess betalning sker.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation har förklarat att den inte önskar föra talan i målet.

Församlingen har bestritt käromålet. Beräkningen av yrkade belopp avseende lön och ekonomiskt skadestånd samt ränta har vitsordats, liksom att L-A.F. hade en uppsägningstid om sex månader. Såvitt avser de allmänna skadestånden har församlingen som skäligen belopp i sig vitsordat 20 000 kr för det fall avskedandet skulle ogiltigförklaras och 10 000 kr för det fall Arbetsdomstolen skulle finna att det inte förelegat skäl för avskedande men väl saklig grund för uppsägning.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Händelseförloppet

I L-A.F:s arbetsuppgifter ingick, förutom sedvanligt kyrkogårdsarbete, att underhålla och reparera församlingens fordon och annan teknisk utrustning. Han har skött sitt arbete helt utan anmärkning de 26 år han varit anställd.

Under sommarsemestern år 2011 hade L-A.F. börjat se sig om efter en större bil som kunde vara av intresse för hans son P.F. Sonen har en stor familj och behövde en större bil.

L-A.F. återkom, efter semesterledigheten, till arbetet den 15 augusti 2011. Några dagar därefter blev han uppringd av kyrkoherden H.R., som bad honom att införskaffa en mindre buss till församlingen för omkring 40 000 kr. Fredagen den 26 augusti 2011 åkte L-A.F. runt till olika platser och tittade på olika fordon för församlingens räkning, men hittade inget lämpligt objekt. Söndagen den 28 augusti köpte han däremot för egen räkning en Volkswagen Caravelle för 35 000 kr av en person i Ransta. Bilen inhandlades alltså av honom privat och var avsedd för hans son. Efter inköpet utförde han vissa restaureringsarbeten på bilen, bl.a. byte av koppling och rekonditionering. Sonen körde också bilen i viss omfattning.

L-A.F. fortsatte letandet efter en bil åt församlingen. Omkring den 6 september 2011 frågade L-A.F:s närmaste chef B.A. honom om han hade hittat någon bil till församlingen. Eftersom sonen inte hade fått sin egen bil såld och det var tveksamt om denne skulle kunna överta Caravellen så svarade L-A.F. att han hade en buss hemma, som han hade köpt ”bortåt Uppsala”. Ransta ligger på vägen mellan Fagersta och Uppsala. L-A.F. var tydlig med att det var hans egen buss. Han skulle inte ha haft bussen hemma hos sig om den hade varit inköpt för

församlingens räkning. Han har aldrig tidigare lagt ut egna pengar när han har köpt fordon till församlingen. Dagen efter samtalet med B.A. ställde L-A.F. bussen i församlingens verkstad.

Fredagen den 9 september 2011, när L-A.F. var på väg att lämna arbetsplatsen, kom kyrkoherden H.R. till verkstaden för att låna en släpkärra. Även B.A. var i lokalen. L-A.F. uppmanade dem båda två att passa på och titta på bussen. Han skulle hämta barnbarn på förskolan och kunde därför inte stanna kvar. På frukostrasten måndagen den 12 september lät han besikta bilen. Samma eftermiddag kom någon från församlingens vaktmästeri och hämtade bussen. L-A.F. utgick från att H.R. och B.A. hade tittat på bussen på fredagen. Eftersom församlingen började nyttja bussen utgick han från att det hela var klart och att församlingen ville ha bussen.

Torsdagen den 15 september 2011 gick L-A.F. till församlingsexpeditionen för att tala om att han ville ha betalt för bussen. Han hade med sig ägarbytes- och registreringshandlingar av vilka det framgick att det var han som var ägare av bussen. Ekonomichefen S.D. hade inte tid, utan hänvisade honom till ekonomiassistenten B.S. L-A.F. sade till B.S. att han ville ha 47 000 kr för bussen. B.S. bad honom om ett kvitto, varvid han svarade att han inte hade något sådant eftersom det var hans buss. B.S. kallade då på H.R. När H.R. fick klart för sig att det var L-A.F:s buss gav han beskedet att församlingen inte kunde köpa något av en anställd. L-A.F. lämnade därefter expeditionen. Han uppfattade att saken var utagerad i och med att han fått besked om att församlingen inte önskade köpa bussen av honom. Det är riktigt att han inte visade registreringshandlingarna för någon på expeditionen.

Följande dag blev L-A.F. ombedd av B.A. att förklara för H.R. varför han ville ha 47 000 kr för en buss som han hade köpt för 35 000 kr. Vid samtalet med H.R. förklarade L-A.F. att han hade lagt ut pengar på byte av koppling samt att han även i övrigt hade lagt ner arbete på bussen. H.R. blev upprörd och sade att det var fråga om grovt bedrägeri. L-A.F. tog hem bussen.

Den 29 september 2011 blev L-A.F. informerad om att arbetsgivaren ansåg att han hade gjort sig skyldig till bedrägeri och allvarligt brutit mot anställningsavtalet. Han varslades om avskedande och avskedades därefter den 19 oktober 2011.

Det har inte förelegat skäl att skilja L-A.F. från anställningen

Församlingen har som skäl för avskedandet angett att L-A.F. innehaft en förtroendeställning, att han medvetet försökt lura till sig minst 10 000 kr från arbetsgivaren, att han brutit mot lojalitetsplikten genom att inte tydligt klargöra att det var hans egen buss som han ville sälja till församlingen, att han brutit mot arbetsgivarens order att införskaffa en buss till församlingen och att han genom sitt agerande orsakat arbetsgivaren skada.

L-A.F. har inte haft en särskild förtroendeställning. Detta framgår redan av hans tjänsteställning och anställningsvillkor. Han har inte haft till uppgift att på eget ansvar inköpa fordon åt församlingen. Han har tidigare medverkat vid inköp av fordon till församlingen vid fem eller sex tillfällen under hela anställningstiden. Det har vid varje tillfälle skett på uppdrag och med särskilda anvisningar från H.R. eller B.A. om vilken sorts fordon som skulle införskaffas och vad det fick kosta. L-A.F. har inte haft förfoganderätt över församlingens pengar eller dess budget. Det har inte varit han som har skött om betalningen vid inköpen av fordonen. Betalning har skett mot faktura eller genom en banköverföring. Vid ett tillfälle hade L-A.F. med sig en postväxel som betalning.

L-A.F. har inte gjort sig skyldig till något brottsligt förfarande och har inte haft uppsåt att lura till sig pengar. Han har inte medvetet lämnat felaktiga uppgifter. B.A. måste ha förstått att bilen tillhörde L-A.F. eftersom han uttryckligen sade detta. L-A.F. hade bilen hemma, vilket aldrig har hänt med församlingens fordon. Det har inte funnits någon risk för att församlingen skulle ha köpt bilen utan att få kännedom om ägarförhållandena. Kyrkoherden H.R. hade måst godkänna betalningen och skriva på ägarhandlingarna, där det stod att bilen ägdes av L-A.F.

Församlingen har inte lidit någon skada. L-A.F. har inte brutit mot några direktiv avseende inköpet. Det fanns ingen särskild tidsgräns avseende inköpet. Han kan därför inte anses ha förfarit försumligt genom att underlåta att utföra uppgiften. Han har erbjudit församlingen att köpa hans buss till ett marknadsmässigt pris.

L-A.F. har tidigare skött sin anställning utan anmärkning. Det finns ingen risk för att något liknande skulle komma att upprepas.

Sammanfattning av grunderna för talan

L-A.F. har avskedats från sin anställning utan att det ens förelegat saklig grund för uppsägning. Avskedandet ska därför ogiltigförklaras. Församlingen är också skyldig att betala både ekonomiskt och allmänt skadestånd till L-A.F. med anledning av det felaktiga avskedandet.

För det fall Arbetsdomstolen finner att det inte förelegat skäl för avskedande men väl saklig grund för uppsägning har L-A.F. rätt till ekonomiskt skadestånd motsvarande sex månadslöner och allmänt skadestånd med anledning av att han avskedats.

Församlingen

Förtroendeställning

L-A.F. har genomfört affärer av det nu aktuella slaget vid flera tillfällen. Han har för församlingens räkning köpt två skolbussar för 50 000 kr respektive 68 750 kr, en mindre Citroën-buss för 79 000 kr och en Caravelle-buss för 99 000 kr. Vidare har han följt med till Tyskland vid inköp av en Volkswagen-buss och två likbilar. Arbetsgivaren har angett vilken sorts fordon församlingen ville ha inom en given prisram, men i övrigt har det inte funnits några begränsningar i uppdraget. L-A.F. har på eget ansvar ingått bindande överenskommelser om pris och betalning. Han har haft arbetsgivarens förtroende att själv slutföra inköpen av fordonen för församlingens räkning.

L-A.F. har även i övrigt haft till uppgift att köpa reservdelar och annan utrustning till församlingen. Han hade alltså erfarenhet av att köpa olika föremål för församlingens räkning och kände väl till att det krävs kvitto för att få ersättning för utlägg.

Med beaktande av ovanstående får L-A.F. anses ha haft en förtroendeställning hos församlingen.

Händelseförloppet

Församlingen bedriver bl.a. friskoleverksamhet. Församlingen behövde inför skolstarten hösten 2011 införskaffa en ny buss. Någon gång mellan den 15 och 18 augusti 2011 gav H.R. L-A.F. i uppdrag att inköpa en mindre buss för cirka 30 000–40 000 kr. Det var viktigt att så snart som möjligt få tag i en ny buss.

L-A.F. åkte iväg för att titta på olika fordon fredagen den 26 augusti 2011, vilket han informerade B.A. om. Den 28 augusti inhandlade han en Volkswagen-buss av en privatperson i Ransta, vilket han emellertid inte informerade vare sig B.A. eller H.R. om. Omkring den 8–9 september stod det plötsligt en Volkswagen-buss i församlingens verkstad. H.R. frågade B.A. om detta var den nya bilen som L-A.F. hade köpt till församlingen. B.A. svarade att det trodde han att det var. Församlingen kände då inte till att bussen tillhörde L-A.F. Det har aldrig förekommit något samtal mellan L-A.F. och B.A., där L-A.F. uppgett att han hade betalat bussen själv och att den tillhörde honom. L-A.F. har inte berättat för någon i församlingen att han hade en buss till salu.

L-A.F. ställde bussen till församlingens förfogande, genom att ha den stående i garaget och genom att låna ut den till församlingens säsongsarbetare för transport av gräsklippare och annan utrustning när de åkte till församlingens andra kyrkogård. Genom att på detta sätt ställa bussen till församlingens förfogande utan att på något sätt tillkännage att den var till försäljning, har L-A.F. velat få det att framstå som att bussen tillhörde församlingen.

Måndagen den 12 september 2011 – inte den 15 september som förbundet hävdade – kom L-A.F. in till ekonomiassistenten B.S. på pastorexpeditionen. Han sade att han ville ha 47 000 kr insatta på sitt konto som betalning för bussen. B.S. förklarade för L-A.F. att han inte kunde få 47 000 kr insatta på sitt konto

utan att han hade någon form av kvitto. B.S. kände sig osäker och kallade in S.D. L-A.F. sade att han inte hade något kvitto, men att han kunde ordna ett. Varken B.S. eller S.D. fick något registreringsbevis presenterat för sig. L-A.F. har sagt att han vid detta tillfälle inte uppfattade att H.R. var närvarande på pastorexpeditionen. Det var dock bara fem meter från den plats där B.S. och S.D. satt till H.R:s kontor, där denne just då befann sig. Det hade varit lätt för L-A.F. att, om han hade velat, gå bort och prata med H.R. om att han ville sälja sin egen buss till församlingen. Det gjorde han emellertid inte. H.R. tillkallades däremot. Han fick förklarat för sig att det inte fanns något kvitto. L-A.F. sade då att han hade köpt bussen av en privatperson, ”och när man handlar bilar av privatpersoner så får man inga kvitton”. H.R. klargjorde att församlingen måste ha ett kvitto, för att kunna visa sina utlägg i bokföringen. Därefter avslutades diskussionen. L-A.F. fick inte några pengar och lämnade pastorexpeditionen. H.R. tog därefter kontakt med B.A. och bad denne att gå igenom bilaffären med L-A.F.

B.A. hade samtal med L-A.F. B.A. hade dessförinnan kontrollerat med bilregistret och funnit att säljaren bodde i Ransta och inte i Uppsala som L-A.F. uppgett. L-A.F. sade till B.A. att han hade betalat bussen med egna pengar eftersom han inte ville köra omkring med kontanter, dvs. församlingens pengar. L-A.F. uppgav att han begärt 47 000 kr eftersom han ville ha skälig ersättning för det arbete han lagt ned.

H.R. hade därefter ett samtal med L-A.F. Denne uppgav då att han hade betalat 35 000 kr för bussen och ca 2 000 kr för en ny koppling och att han ville ha 10 000 kr för det arbete som han lagt ner på bilen, bl.a. byte av koppling och rekonditionering. Om bilen hade inköpts direkt åt församlingen – vilket L-A.F. ju hade haft i uppdrag att göra – så hade det ingått i hans arbetsuppgifter att, i mån av behov, utföra sådant arbete.

Församlingens personaladministratör P-H. hade den 28 september 2011 ett samtal med N.K.L., den person som sålt bussen till L-A.F. N.K.L. uppgav att han hade sålt bilen till L-A.F. för 26 000 eller 27 000 kr. Församlingen har därefter dock inte lyckats få kontakt med N.K.L. Han har därför inte kunnat höras som vittne i målet.

Skäl för avskedande

L-A.F. har innehaft en förtroendeställning hos församlingen. Genom att inhandla den aktuella bussen till sig själv i stället för åt församlingen, har han brutit mot arbetsgivarens order samt orsakat arbetsgivaren skada genom att bussen inte kunde användas i verksamheten. Hans påstående om att bussen från början var tänkt åt sonen är en efterhandskonstruktion. Detta framgår bl.a. av ett samtal han haft med en annan anställd efter det han hade varslats om avskedande.

L-A.F. har varit skyldig att på ett tydligt sätt framlägga för församlingen att det var hans egen buss som han ville sälja till ett högre pris än vad han själv hade betalat. Detta har han emellertid inte gjort. Tvärtom har han, genom att lämna felaktiga uppgifter och ställa bussen i församlingens verkstad och låta den användas av församlingens anställda, bibringat arbetsgivaren den felaktiga

uppfattningen att bussen var inköpt åt församlingen inom ramen för det uppdrag som lämnats honom. Hans avsikt med detta har varit att få församlingen att betala 47 000 kr till honom, trots att han själv inte har betalat detta pris och trots att det arbete som han utfört på bussen skulle ha legat inom ramarna för hans arbetsuppgifter om bussen i stället hade inköpts åt församlingen. Han har härigenom medvetet försökt lura till sig minst 10 000 kr från församlingen. Han har aldrig erbjudit församlingen att köpa bussen. Hans agerande har inneburit ett allvarligt åsidosättande av hans lojalitetsplikt och skyldigheter enligt anställningsavtalet, då han har satt sina egna intressen framför arbetsgivarens.

Det görs inte längre gällande att L-A.F. har gjort sig skyldig till olovlig frånvaro från arbetet.

Sammanfattning av de rättsliga grunderna för bestridandet

L-A.F. har underlåtit att utföra uppdraget att inhandla en mindre buss till församlingen. Han har i stället inhandlat en minibuss för egen räkning. Han har aldrig erbjudit församlingen att köpa en buss av honom utan han har agerat på ett sådant sätt att det framstår som om bussen i fråga inköpts för församlingens räkning för 47 000 kr och han har begärt ersättning med det beloppet. Han har genom sitt agerande medvetet försökt lura till sig minst 10 000 kr. L-A.F. har haft en förtroendeställning. Han har agerat illojalt och grovt åsidosatt sina åligganden i anställningen. Skäl för avskedande eller i vart fall saklig grund för uppsägning har därmed förelegat.

Domskäl

Twisten

L-A.F. anställdes som kyrkogårdsarbetare hos församlingen år 1985. Förutom sedvanligt kyrkogårdsarbete hade han till uppgift att sköta underhåll, service och reparationer av församlingens tekniska utrustning, däribland fordon. Han avskedades den 19 oktober 2011. Twisten gäller om det har förelegat laga grund för avskedandet eller i vart fall saklig grund för uppsägning.

Enligt församlingen har L-A.F. haft en förtroendeställning hos församlingen, agerat illojalt och missbrukat församlingens förtroende enligt följande. I augusti 2011 fick han i uppdrag att köpa en mindre buss till församlingen. I stället för att fullfölja uppdraget köpte L-A.F. den 28 augusti 2011 en buss till sig själv. Han agerade därefter som om bussen hade inhandlats för församlingens räkning och begärde omkring den 13 september att 47 000 kr skulle sättas in på hans konto. Han gjorde sken av att bussen hade köpts av den tidigare ägaren för församlingens räkning till det priset. L-A.F. har betalat som högst 35 000 kr för bussen och haft utlägg med ca 2 000 kr. Att reparera och iordningsställa fordon ingick i hans normala arbetsuppgifter. Genom sitt agerande har han försökt lura till sig minst 10 000 kr. Han har också lämnat felaktiga uppgifter.

Förbundet har sammanfattningsvis anfört följande. L-A.F. har endast erbjudit församlingen att köpa bussen av honom för ett marknadsmässigt pris, vilket församlingen avböjt. L-A.F. har inte haft någon förtroendeställning och inte

brutit mot någon given order eller agerat illojalt och församlingen har inte heller drabbats av någon skada eller ens riskerat att drabbas av någon skada.

Arbetsdomstolen behandlar först vad som kan anses utrett om själva händelseförloppet och därefter om det förelegat skäl för att skilja L-A.F. från anställningen.

Utredningen

Arbetsdomstolen har hållit huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med L-A.F. samt vittnesförhör med dennes son P.F. På församlingens begäran har hållits förhör under sanningsförsäkran med kyrkoherden H.R. samt vittnesförhör med ekonomichefen S.D., kyrkogårdschefen B.A., före detta personaladministratören P-H. samt kyrkogårdsarbetarna J.R. och P.A. Församlingen har åberopat viss skriftlig bevisning.

Det inledande händelseförloppet

Parterna är ense om att L-A.F. år 2011 återkom från sommarssemestern den 15 augusti och att kyrkoherden H.R. några dagar senare gav honom i uppdrag att köpa en mindre buss till församlingen i prisklassen 40 000 kr. Det är också ostridigt att L-A.F. fredagen den 26 augusti åkte och tittade på olika fordon för församlingens räkning men att han inte inhandlade någon bil till församlingen, utan att han söndagen den 28 augusti köpte en mindre buss till sig själv för egna pengar av en privatperson i Ransta, och att fordonet registrerades på honom. L-A.F. har uppgett att han betalade 35 000 kr för bussen och att han bytte koppling, som han betalade 2 000 kr för, och i övrigt utförde arbete med att iordningställa bilen.

Församlingen har gjort gällande att L-A.F. lämnat ett flertal felaktiga uppgifter till församlingen avseende bilaffären, bl.a. såvitt avser uppgiften om hur mycket han betalade för bilen. Församlingens personaladministratör, P-H., har berättat att han, den 28 september 2011, ringt upp säljaren av fordonet och att denne då uppgett att priset inte var över 30 000 kr utan kring 26 000–27 000 kr. Arbetsdomstolen finner inte anledning att betvivla P-H.S:s uppgift om vad säljaren till honom uppgav om priset. Säljaren har dock inte kunnat höras i målet. Det har därmed inte varit möjligt att kontrollera att de av honom lämnade uppgifterna varit riktiga. Arbetsdomstolen finner därmed inte tillförlitligen utrett att L-A.F. här lämnat en felaktig uppgift om priset till församlingen.

L-A.F. har berättat att anledningen till att han köpte minibussen var att hans son behövde en större bil och att han sedan en tid letat efter en lämplig bil till sonen och hans familj men att sonen inte fick sin befintliga bil såld och därför inte kunde köpa minibussen av honom. Församlingen har gjort gällande att även dessa uppgifter är felaktiga och en efterhandskonstruktion. Församlingen menar att L-A.F. redan när han köpte bussen gjorde det för att rusta upp den och sedan göra en bra affär i relation till församlingen. L-A.F:s uppgifter om varför han köpte bussen till sig själv vinner stöd av vad sonen, P.F., har berättat under förhöret med honom. Den övriga utredningen innehåller en uppgift som i någon

mån talar däremot. J.R. har nämligen uppgett att L-A.F., efter att det var klart att församlingen inte skulle köpa bilen, till honom sagt att sonen då fick ta över bilen. Ett sådant uttalande framstår som något motsägelsefullt om anledningen till att bilen var till salu var att sonen inte hade råd att köpa den. Enligt Arbetsdomstolens mening utgör detta dock inte skäl för att helt bortse från L-A.F:s uppgifter i denna del. Inte heller på denna punkt finner Arbetsdomstolen därmed utrett att L-A.F. lämnat felaktiga uppgifter.

Enligt församlingen har L-A.F. inte någon gång innan han begärde att få pengar insatta på sitt konto uppgett att bussen var hans och inte heller någon gång erbjudit församlingen att köpa bussen av honom, utan han har i stället agerat i syfte att få det att framstå som om han köpt bussen för församlingens räkning. Förbundet har tillbakavisat detta påstående och invänt att L-A.F. talat om att bussen var hans och att han fått uppfattningen att församlingen önskade köpa bussen av honom.

L-A.F. har om detta bl.a. berättat följande. B.A. frågade vid ett tillfälle, när han hade haft bussen i ca en vecka, hur det gick med inköpet av en buss till församlingen. Han svarade då att han hade en buss hemma som han köpt för egna pengar. Han tog därefter med sig bussen till arbetet och ställde den i verkstaden. Det borde ha varit omkring den 8 september. Fredagen den 9 september när han skulle lämna arbetet kom kyrkoherden till verkstaden och ville låna en släpkärra. B.A. var också i lokalen. Han sade åt dem att det stod en buss på "lyften" som de kunde titta på. Han lämnade därefter lokalen. Måndagen den 12 september lät han besikta bussen. Onsdagen och torsdagen användes bussen av tre olika personer från församlingen. L-A.F. sade till en av dem att bussen var hans. På torsdagen kom säsongsanställda till verkstaden och sade att de skulle ha bussen och att det var B.A. som hade "skickat upp dem". Han drog då slutsatsen att församlingen önskade köpa bussen och det var därför han gick till pastorsexpeditionen och begärde pengar.

B.A. har bekräftat att han vid ett tillfälle, som enligt honom ska ha varit redan under måndagen den 29 augusti, frågade L-A.F. hur det gick med bilköpet. Enligt B.A. svarade L-A.F. då att det skulle han förmodligen få veta på onsdagen eller torsdagen. Däremot nämnde L-A.F. inget om att han redan hade en buss, som han köpt för egna pengar. H.R. har berättat att han var i verkstaden en fredag eftermiddag och att det då stod en röd Volkswagen-buss där. Enligt H.R. frågade han B.A., som var i lokalen, om det var bussen som L-A.F. skulle köpa, varvid B.A. svarade att det trodde han. Både H.R. och B.A. har bestämt förnekat att de två skulle ha haft något samtal med L-A.F. om bussen, som denne gjort gällande. B.A. har uppgett att han aldrig uppfattat att L-A.F. erbjudit sig att sälja sin buss till församlingen.

Att bussen användes av säsongsarbetarna har bekräftats vid förhöret med kyrkogårdsarbetaren P.A. Han har dock uppgett att säsongsarbetarna frågade L-A.F. vilken bil de skulle använda och att denne då sa att de kunde använda Volkswagen-bussen.

Uppgift står således mot uppgift såvitt avser L-A.F:s påståenden om att han för B.A. ska ha uppgett att han hade en buss hemma och om att han skulle ha träffat

både B.A. och kyrkoherden i verkstaden och sagt till dem att det fanns en buss de kunde titta på. Oavsett hur det därmed förhåller sig kan Arbetsdomstolen konstatera att inte ens av de uppgifter som L-A.F. själv lämnat framgår det att han skulle ha sagt till vare sig B.A. eller kyrkoherden att det var han som ägde den buss som stod i församlingens lokal och att han erbjöd sig att sälja den. Det är mot den bakgrunden svårt att förstå att L-A.F. kunde ha trott att församlingen insett att bussen var hans och önskade köpa den.

Arbetsdomstolen finner således utrett att L-A.F. låtit anställda hos församlingen använda hans buss i församlingens verksamhet och att han inte klargjort för någon företrädare för församlingen att bussen var hans och att han ville sälja den till församlingen.

L-A.F:s besök på pastorsexpeditionen

Parterna är överens om att L-A.F. någon gång i veckan som började den 12 september 2011 besökte pastorsexpeditionen och bad om att pengar skulle sättas in på hans konto. Såvitt avser frågan om vad som avhandlades vid det besöket, har L-A.F., H.R., S.D. och P.A. hörts. Det har i målet lämnats olika uppgifter om vilken dag besöket ska ha ägt rum. L-A.F. har angett torsdagen den 15 september medan det enligt de övriga förhörspersonerna – samtliga hörda på församlingens begäran – ska ha varit fråga om tisdagen den 13 september. Arbetsdomstolen finner inte anledning att ta ställning i den frågan då domstolen kan konstatera att det inte råder någon osäkerhet om att besöket rent faktiskt har ägt rum och då det också är klarlagt att samtliga hörda har talat om samma tillfälle.

L-A.F. har berättat bl.a. följande. Han gick till S.D. och sade att han ville ha betalt med 47 000 kr för en buss. S.D. sade att hon inte hade tid och hänvisade honom till B.S. Han gick då till henne och sade samma sak. B.S. frågade efter kvitto. Han sade att bussen var hans och att han inte hade något kvitto, att det var han som skulle skriva kvitto. Då ropade B.S. på H.R., som var den som skulle godkänna alltsammans.

S.D. har berättat följande. L-A.F. var först inne hos B.S. Hon hörde inte vad de pratade om utom att B.S. sade: "Du måste ju ha kvitto, jag kan inte betala ut några pengar om du inte har kvitto – då får du gå in till Sussie". L-A.F. kom sedan in till henne. Han sade att han ville ha in pengar på sitt konto eftersom han låg ute med pengar. Hon frågade varför han låg ute med pengar och L-A.F. svarade att han hade köpt en bil. Hon sade att han måste ha kvitto och inköpshandlingar, varvid L-A.F. skruvade på sig. Hon tyckte det var konstigt att L-A.F. skulle ha lagt ut pengar, eftersom det inte gick till så vid köp av bil till församlingen. L-A.F. har tidigare köpt bilar till församlingen och då mot faktura eller med postväxel. Han har aldrig tidigare lagt ut egna pengar, i vart fall inte för så stora belopp som gäller för en bil. L-A.F. nämnde ingen summa. Den uppgiften var ointressant för henne eftersom det inte fanns några inköpshandlingar och hon därför inte kunde betala ut några pengar.

Arbetsdomstolen finner följande utrett om vad som utspelade sig mellan L-A.F., B.S. och S.D.

Av L-A.F. egna uppgifter är det klarlagt att han till B.S. sade att han ville ha 47 000 kr insatta på sitt konto. Det är ostridigt att kvitto och underlag efterfrågades och att han svarade att han inte hade något kvitto. L-A.F. har uppgett att enligt honom skulle S.D. enbart ha sagt till honom att hon inte hade tid och därefter hänvisat honom vidare till B.S. Mot den uppgiften står S.D:s vittnesmål. Hon har lämnat en detaljerad berättelse om vad som sades och hur hon reagerade. Arbetsdomstolen anser att S.D. gjort ett trovärdigt intryck och finner inget i utredningen som talar för att hon skulle ha haft anledning att lämna medvetet felaktiga uppgifter. Arbetsdomstolen finner därför att de uppgifter hon lämnat ska ligga till grund för bedömningen. Genom vad S.D. uppgett finner domstolen därmed utrett att L-A.F. till henne sade att han ville ha in pengar på sitt konto eftersom han låg ute med pengar för att han hade köpt en bil och att han inte på något sätt uttryckte att det var fråga om att sälja sin buss till församlingen.

Meningarna går därefter i sår om vad som utspelade sig mellan L-A.F. och H.R.

L-A.F. har berättat följande. B.S. ropade på H.R. L-A.F. sade till H.R. att bussen var hans och att han hade betalt den med egna pengar. H.R. sade att församlingen inte köpte "fordon eller grejor" av anställda. B.S. påtalade än en gång att L-A.F. inte hade något kvitto. L-A.F. sade då att han kunde ordna ett, men att det ju var han som skulle skriva kvittot eftersom det var han som sålde bilen.

H.R. har om det aktuella samtalet berättat följande. B.S. berättade för honom att L-A.F. ville ha 47 000 kr insatta på sitt konto, men att denne inte hade något underlag. H.R. frågade L-A.F. om denne inte hade något kvitto. L-A.F. svarade nej och sade: "Man får ju inget kvitto när man köper bil på det här sättet, av sådana här personer". B.S. sade att hon måste ha ett underlag, annars kunde hon inte betala ut pengar. H.R. sade till L-A.F. att han fick väl fixa ett kvitto. L-A.F. svarade att då fick han väl fabricera ett kvitto. H.R. svarade med att säga att församlingen inte köper bilar av anställda och att det måste vara ett riktigt kvitto. Han uppfattade det som att L-A.F. förklarade sig vara beredd att skriva ett kvitto för bokföringen, så att denne kunde få ersättning för de pengar han låg ute med. L-A.F. erbjöd sig inte att sälja bilen. Han funderade vidare och tyckte att det var något som inte stämde. Efter någon timme ringde han till B.A. och bad denne att kontrollera saken. B.A. kontrollerade då med bilregistret. Det var först vid fortsatta samtal följande dag som H.R. fick klart för sig att L-A.F. hade köpt bilen till sig själv och han förstod att denne hade velat "göra en bra affär" genom att sälja den vidare till församlingen.

L-A.F. har således uppgett att han berättade för H.R. att bussen var hans. Av H.R:s uppgifter framgår att han vid det aktuella samtalet aldrig fick klart för sig att bussen var L-A.F:s och att denne önskade sälja bussen för 47 000 kr till församlingen. H.R. har uppgett att han förstod samtalet så att L-A.F. hade haft ett utlägg som han ville ha ersättning för, inte att han önskade sälja sin bil. Frågan är om det här har uppstått ett missförstånd på sätt förbundet gjort gällande. Arbetsdomstolen har ovan kunnat konstatera att inte ens av de uppgifter som L-A.F. själv lämnat har det framgått att han i tiden före den aktuella dagen skulle uttryckligen ha erbjudit sig att sälja sin buss till församlingen. Av hans

egna uppgifter om händelseförloppet på pastorsexpeditionen framgår inte heller att han skulle ha frågat någon om församlingen ville köpa hans buss för 47 000 kr. Det är ostridigt att han begärt att 47 000 kr skulle sättas in på hans konto. Som säljare av bussen framstår hans agerande som mycket främmande. Han har själv inte ens hävdad att han och företrädare för församlingen kommit överens om ett köp och i så fall till det aktuella priset.

Arbetsdomstolens samlade bedömning är att församlingen visat att L-A.F. kommit till pastorsexpeditionen den aktuella dagen och begärt ersättning med 47 000 kr, att han inför S.D. framställt det som om det var fråga om ersättning för utlägg för församlingens räkning och att han på intet sätt klargjort att det var fråga om ett erbjudande till församlingen om att köpa hans buss. L-A.F:s och H.R:s uppgifter om vad som sades dem emellan kan möjligen tala för att de missförstått varandra och att H.R:s uttalande om att församlingen inte köpte föremål av anställda för L-A.F. framstod som att H.R. förstod att bilen var hans och att församlingen nekade att köpa hans buss. Arbetsdomstolen finner å andra sidan inte anledning att betvivla H.R:s uppgift om att denne inte förstod att L-A.F. avsåg att sälja sin egen buss till församlingen.

Har det funnits laga grund för att skilja L-A.F. från anställningen?

Enligt 18 § anställningsskyddslagen får en arbetstagare avskedas om han eller hon grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Därmed avses enligt lagens förarbeten sådant avsiktligt eller grovt vårdslöst förfarande som inte rimligen ska behöva tålas i något rättsförhållande.

I ett anställningsförhållande ingår ett krav på att arbetstagaren ska vara lojal mot sin arbetsgivare. Detta innebär bl.a. att arbetstagaren inte får skada arbetsgivaren, att han är skyldig att sätta arbetsgivarens intressen framför sina egna samt att han ska undvika lägen där han kan hamna i lojalitetskonflikt. Vidare gäller som en väsentlig förutsättning för ett anställningsförhållande att både arbetsgivare och arbetskamrater måste kunna känna förtroende för en arbetstagare och arbetskamrat.

Församlingen har gjort gällande att L-A.F. agerat illojalt inte enbart genom att försöka få ersättning med 47 000 kr som om han hade haft ett utlägg motsvarande den summan. Församlingen har även gjort gällande att han medvetet försökt lura till sig 10 000 kr. Därutöver har församlingen anfört att L-A.F. agerat illojalt när han inte fullföljt sitt uppdrag att köpa en buss till församlingen utan i stället köpt en buss till sig själv.

Såvitt avser det sistnämnda påståendet gör Arbetsdomstolen följande bedömning. Församlingen har inte påstått att det uppställts någon tidsgräns inom vilken inköpsuppdraget skulle vara utfört. L-A.F. kan således inte sägas ha underlåtit att fullfölja uppdraget, i vart fall inte redan i mitten av september. Även om den ifrågavarande Volkswagen-bussen i och för sig synes ha motsvarat församlingens behov, har det inte förelegat någon skyldighet för L-A.F. att inköpa just denna buss åt församlingen. Det förhållandet att han valt att i stället köpa den åt sig själv innebär, enligt Arbetsdomstolens mening, inte i sig att han har förfarit illojalt mot arbetsgivaren.

När det gäller församlingens påståenden i övrigt gör Arbetsdomstolen följande bedömning.

Arbetsdomstolen har funnit följande utrett. L-A.F. har, innan han begärde att pengar skulle sättas in på hans konto, låtit anställda hos församlingen använda hans buss i församlingens verksamhet men inte för någon företrädare för församlingen klargjort att bussen som fanns i församlingens lokaler var hans och att han ville sälja den till församlingen. Någon överenskommelse om att församlingen skulle köpa hans buss fanns inte och något pris har över huvud taget inte diskuterats. L-A.F:s samtal med S.D. kan inte uppfattas som att han då erbjöd sig att sälja bussen till församlingen. L-A.F. har begärt ersättning med 47 000 kr som om han haft utlägg för församlingens räkning med det beloppet. Hans egna utlägg har som mest rört sig om ca 37 000 kr. L-A.F. har under hela händelseförloppet agerat mycket otydligt och kan inte heller under samtalet med kyrkoherden anses ha klargjort att det var fråga om en försäljning och inte ersättning för faktiska utlägg. Hans samlade agerande ger intryck av att han ville få till stånd en överlåtelse av bussen till församlingen utan att behöva resonera om priset.

Vid bedömningen av om det funnits grund för avskedande har det enligt fast praxis ansetts särskilt allvarligt, om den anställde genom ett visst agerande har svikit ett mera utpräglat förtroende från arbetsgivarens sida. Ett typiskt exempel på en sådan förtroendeställning är att den anställde har haft ett självständigt ansvar för arbetsgivarens ekonomi och penningmedel. Enligt Arbetsdomstolens mening kan L-A.F. inte genom sin anställning som kyrkogårdsarbetare anses ha innehaft en sådan förtroendeställning hos församlingen. Parterna är överens om att L-A.F. tidigare medverkat vid inköp av bilar till församlingen och det är utrett att han hade rätt att ingå bindande avtal om köp av bilar inom en viss angiven prisram. Han har således haft ett särskilt förtroende att ingå vissa avtal för församlingens räkning. Han har emellertid inte haft rätt att förfoga över församlingens medel och har inte haft möjlighet att genomdriva ett köp av bussen från honom på egen hand. Han kan inte anses ha haft en sådan särskild förtroendeställning att agerandet på den grunden ska uppfattas som särskilt allvarligt.

L-A.F. har agerat mycket otydligt när han försökt fullfölja sitt uppdrag att inhandla en buss till församlingen genom att, på sätt ovan beskrivits, låta församlingen förvärva den buss han köpt för egen räkning. L-A.F:s agerande förtjänar allvarlig kritik. Annat är emellertid inte utrett än att L-A.F. var av uppfattningen att 47 000 kr var ett bra pris för bussen efter det arbete han lagt ned på den. Det har inte ifrågasatts att han gjort de förbättringsarbeten som han påstått eller att priset i sig inte skulle vara marknadsmässigt. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte visat att L-A.F. medvetet försökt lura till sig 10 000 kr. Det kan inte heller anses ha förelegat någon risk för att församlingen skulle ha betalat ut de begärda pengarna utan att få reda på de rätta förhållandena. Under alla omständigheter hade det inför en registrering av ett ägarbyte kommit fram att bussen var L-A.F:s.

L-A.F:s agerande har alltså varit högst olämpligt och varit ägnat att skada församlingens förtroende för honom. Det är dock inte visat att L-A.F. haft uppsåt att för egen vinning vilseleda församlingen eller åsamka den skada. Vid en samlad bedömning kommer Arbetsdomstolen till slutsatsen att L-A.F. inte kan anses ha så grovt åsidosatt sina åligganden att församlingen haft rätt att avskeda honom.

Frågan är då om det förelegat saklig grund för uppsägning. Vid bedömning av om det finns grund för uppsägning av personliga skäl är inte den enskilda händelsen i sig helt avgörande utan istället vilka slutsatser om arbetstagarens lämplighet som kan dras av det inträffade. Det ska göras en prognos om arbetstagarens lämplighet för fortsatt anställning.

L-A.F. har arbetat hos församlingen i 26 år utan anmärkning. Det aktuella agerandet synes ha varit en engångsföreteelse. I hans arbetsuppgifter ingår inte med nödvändighet även ansvar för vissa inköp. Arbetsdomstolen finner därmed att det inte heller kan anses ha visats att saklig grund för uppsägning förelegat.

Sammanfattande bedömning

Arbetsdomstolen har kommit fram till att det inte funnits tillräckliga skäl för avskedandet eller för en uppsägning av L-A.F. Förbundets yrkande om ogiltigförklaring av avskedandet ska därför bifallas och församlingen är också skyldig att utge lön samt allmänt skadestånd till L-A.F.

Såvitt avser yrkade belopp för lön är de inte tvistiga och ska därmed betalas.

L-A.F. får, genom sitt sätt att agera gentemot församlingen, anses i hög grad ha medverkat till den uppkomna situationen. Skadeståndsbeloppet avseende allmänt skadestånd bör därför jämkas väsentligt. Arbetsdomstolen finner att skäligt belopp är det av församlingen vitsordade beloppet om 20 000 kr.

Rättegångskostnader

Vid ovan angiven utgång får församlingen anses som helt tappande part varför församlingen ska ersätta förbundet för dess rättegångskostnader. Om yrkat belopp råder inte tvist. Församlingen har uppgett att den driver mervärdesskattepliktig verksamhet, men att församlingens kyrkogårdsarbetare ingår i den del av församlingens verksamhet som inte är mervärdesskattepliktig.

Domslut

1. Avskedandet av L-A.F. förklaras ogiltigt.
2. Västanfors-Västervåla församling förpliktas att till L-A.F. betala lön med 9 724 kr avseende tiden den 19–31 oktober 2011, med 22 750 kr per månad avseende tiden den 1 november 2011–30 september 2012 och med 6 732 kr avseende tiden den 1–9 oktober 2012, med ränta enligt 6 § räntelagen på de månatliga beloppen från den 25:e i respektive månad till dess betalning sker.

3. Västanfors-Västervåla församling förpliktas att till L-A.F. betala 20 000 kr i allmänt skadestånd, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 9 januari 2012 till dess betalning sker.

4. Västanfors-Västervåla församling ska ersätta Svenska Kommunalarbetareförbundet för dess rättegångskostnader med 159 403 kr, varav 150 350 kr avser ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson (skiljaktig), Dag Ekman, Kerstin Andersson, Bengt Huldt (skiljaktig), Håkan Torngren (skiljaktig), Per Bardh och Bengt G Nilsson.

Sekreterare: Pontus Woxner

Ledamöterna Cathrine Lilja Hanssons, Bengt Huldts och Håkan Torngrens skiljaktiga mening

Vi delar majoritetens bedömning av vad som är utrett om händelseförloppet men gör en annan bedömning i frågan om det förelegat skäl för avskedande enligt följande.

L-A.F. har haft arbetsgivarens uppdrag att inköpa en mindre buss till församlingen. Det är ostridigt att det ingått i hans anställning att utföra behövliga reparationsåtgärder och andra arbeten på församlingens fordon. Han har ställt sin egen buss till församlingens förfogande genom att ställa den i församlingens lokal och även låta församlingens personal använda den i verksamheten utan att tydligt klargöra för någon företrädare hos församlingen att bussen var hans egen. Han måste ha förstått att församlingen skulle – felaktigt – utgå från att bussen var inköpt för församlingens räkning till fullföljande av det givna uppdraget. Det naturliga och självklara hade varit att L-A.F. hade klargjort att bussen tillhörde honom och att han erbjudit församlingen att köpa bussen samt att han hade talat om att han önskade ersättning för arbete på bussen som han utfört på sin fritid. Detta har L-A.F. emellertid inte gjort. Han har i stället vänt sig till församlingens ekonomiavdelning och begärt att 47 000 kr skulle sättas in på hans konto. Hans agerande kan inte uppfattas på annat sätt än att han begärt ersättning för utlägg som han faktiskt inte haft. Han har fått det att framstå som om han köpt bussen till församlingen för 47 000 kr och att han låg ute med detta belopp för församlingens räkning. Det är ostridigt att bussen var hans och att han alltså överhuvudtaget inte haft något som helst utlägg för församlingens räkning. Det är också ostridigt att hans egna kostnader varit som högst ca 37 000 kr. Redan genom detta förfarande har han enligt vår mening agerat klandervärt och illojalt. Hans agerande kan inte förstås på annat sätt än att han inte önskat klargöra de rätta förhållandena för sin arbetsgivare. Han har försökt få ut ersättning med 10 000 kr för eget arbete utan att tala om det genom att göra sken av att den tidigare ägaren av bilen sålt den för just 47 000 kr. Han har inte klargjort att det var fråga om en försäljning.

Inte ens när L-A.F. tillfrågades av kyrkoherden om varför han inte hade något kvitto har han klargjort att det var fråga om en försäljning. Tvärtom är det först efter att B.A. kontrollerat bl.a. ägaruppgifterna i bilregistret och konfronterat honom med dessa som L-A.F. har redogjort för de verkliga förhållandena. L-A.F. har fram till dess lämnat vaga och ofullständiga uppgifter.

Som majoriteten funnit har L-A.F. inte haft rätt att direkt förfoga över församlingens medel och han har inte haft möjlighet att genomdriva ett köp av bussen på egen hand. Han har dock haft ett särskilt förtroende att ingå vissa avtal för församlingens räkning. Församlingen och kyrkoherden har litat på honom när han tidigare och åter igen fått uppdraget att köpa ett lämpligt fordon till ett bra

pris och har utgått från att L-A.F. skulle utföra eventuella reparationer i arbetet. Enligt vår bedömning har L-A.F. svikit detta förtroende genom sitt sätt att agera.

Till skillnad mot majoriteten är vår bedömning att L-A.F. genom sitt samlade agerande, och inte minst då han försökt få ersättning för utlägg som han faktiskt inte haft, får anses ha grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Vi finner därmed att församlingen haft rätt att skilja honom från anställningen genom ett avskedande.

Överröstade i denna del är vi i övrigt ense med domstolens majoritet.